

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
імені ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

Кафедра фізичної терапії та ерготерапії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТРАВМАТОЛОГІЯ ТА ОРТОПЕДІЯ

галузь знань 22 – охорона здоров'я

спеціальність 227 – фізична терапія, ерготерапія

факультет фізичної терапії та ерготерапії

рівень освіти: бакалавр

спеціалізація: фізична терапія, ерготерапія

Робоча програма з навчальної дисципліни «Травматологія та ортопедія»

для студентів бакалаврів за спеціальністю 227 – фізична терапія, ерготерапія

Розробник: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

д-р мед. наук, Корольков О. І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
фізичної терапії та ерготерапії

Протокол від. " 2 " версня _____ 2019 року № 2

Завідувач кафедри фізичної терапії та ерготерапії

_____ (підпис) (проф. Коритко З.І.)
(прізвище та ініціали)

© ЛДУФК, 2019 рік
© Корольков О.І., 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	галузь знань <u>22 – охорона здоров'я</u> (шифр і назва напряму підготовки)	Нормативна	
	спеціальність <u>227 – фізична терапія, ерготерапія</u> (шифр і назва спеціальності) (шифр і назва)		
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): – немає	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2019-й	2020-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>немає</u> (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		V-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 1,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр		16 год.
			Практичні
			16 год.
			Лабораторні
			- год.
			Самостійна робота
			58 год.
		Індивідуальні завдання: — год.	
		Вид контролю: іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 67 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Травматологія та ортопедія» є базовою нормативною дисципліною для спеціальності «227-фізична терапія та ерготерапія», яка читається в I семестрі на третьому курсі в обсязі трьох кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ЕКТС), обсягом 64 годин аудиторних занять, з яких 16 годин лекцій, 16 годин практичних занять і 58 години самостійної роботи. Курс підсумовується заліком.

Мета:

- дати майбутнім фахівцям у галузі охорони здоров'я розуміння основних закономірностей впливу травм та захворювань опорно-рухової системи на організм людини, сприяти формуванню науково обґрунтованого підходу до розробки і застосування ефективних реабілітаційних засобів на основі глибоких знань вікових, статевих, індивідуальних особливостей опорно-рухової системи у дітей та дорослих, розуміння ролі фізичної культури у підвищенні функціонального стану організму, в підтриманні здоров'я на належному рівні та профілактиці захворювань опорно-рухової системи людини.

Завдання:

- сформувати у студентів уявлення про функціональні зміни, які виникають на різних ланках опорно-рухової системи організму людини у випадках травм та захворювань;
- познайомитись з фізіологічною характеристикою станів організму, які виникають в опорно-рухового апарату організму людини у випадках травм та захворювань;
- засвоїти навички з основних розділів ортопедії та травматології, вивчення клініки та діагностики ортопедо-травматологічних захворювань, методів консервативного та оперативного лікування;
- оволодіти методами та особливостями обстеження ортопедо-травматологічних хворих виконання фізикальних методів (огляду, пальпації, визначення амплітуди рухів в суглобах) та мати загальні поняття про виконання інструментальних методів обстеження ортопедичного хворого;
- засвоїти принципи надання першої медичної допомоги при вогнепальних пораненнях, правила накладання кровоспинного джгута, засобів транспортної іммобілізації, показання та правила проведення транспортної іммобілізації, можливі помилки та ускладнення при накладанні кровоспинного джгута.
- сформувати у студентів уявлення про правила першої медичної допомоги при пошкодженнях опорно-рухового апарата

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- загальні правила обстеження ортопедо-травматологічних хворих
- правила лікувальної іммобілізації при пошкодженнях верхніх та нижніх кінцівок;
- правила накладання повязок різного типу;
- основні правила надання необхідної допомоги при травматичному шоку, відкритих та закритих пошкодженнях опорно-рухового апарату, пошкодженнях ЦНС і периферійних нервів, кровоносних судин.
- володіти уявленням про догляд за хворими на основі принципів лікувально-охоронного режиму і дотримання правил медичної деонтології;
- вікові, статеві, а також можливі індивідуальні особливості змін в організмі під впливом травм та ортопедичних захворювань різного генезу (вроджених або набутих) та адаптації до них.

вміти:

- застосувати методи обстеження ортопедо-травматологічних хворих, з метою діагностики та визначення динаміки ефективності реабілітаційних засобів;
- накладати кровоспинний джгут, проводити транспортну іммобілізацію;
- надавати першу допомогу у випадках кровотечі;
- застосовувати загальні принципи реабілітації травматологічних і ортопедичних хворих;
- застосувати знання у процесі здійснення медичної реабілітації хворих після ампутації верхньої і нижньої кінцівок;
- надавати першу допомогу у випадках політравми, переохолодження та обмороження, електротравми, утоплення, опіків термічних та хімічних.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Тема 1.

Вступ у «Травматологію та ортопедію». Загальні питання та історія травматології і ортопедії. Класифікація переломів. Методи обстеження і лікування травматологічних хворих. анатомо-фізіологічні та вікові особливості системи руху та опори. Основні інструментальні методи діагностики стану опорно-рухової системи (рентгенографія, УЗД, комп'ютерна томографія, ЯМРТ тощо).

Тема 2.

Невідкладні стани в травматології та ортопедії, надання першої медичної допомоги. Поняття про травматичний шок, види шоку, політравму. Кровотеча, її види, способи зупинки кровотечі. Опіки та обмороження, діагностика та принципи лікування. Пухлини та пухлино подібні захворювання опорно-рухової системи у дітей та дорослих. Дегенеративні і неспецифічні запальні захворювання кісток, суглобів та хребта. Види остеосинтезу в травматології та ортопедії.

Тема 3.

Фізіологічні основи реабілітації травматологічних і ортопедичних хворих. Протезування та ортезування в травматології та ортопедії. Оціночні шкали стосовно рухової та функціональної активності пацієнтів. Шкала ВАШ як універсальний метод визначення больового синдрому у випадку патології опорно-рухової системи. Методи визначення функціонального стану м'язів верхніх та нижніх кінцівок. Особливості діагностики, лікування та реабілітації пацієнтів з вродженою патологією опорно-рухової системи. Особливості післяопераційної реабілітації пацієнтів після різних видів остеосинтезу.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		лаб	прак	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Тема 1. Вступ у «травматологію та ортопедію». Класифікація переломів. Методи обстеження і лікування травматологічних хворих. Анатомія та фізіологія опорно-рухової системи.	14	4	-	2	-	8
Тема 2. Невідкладні стани в травматології та ортопедії, надання першої медичної допомоги. Поняття про шок, політравму, кровотечу.	36	2	-	8	-	26
Тема 3. Фізіологічні основи реабілітації травматологічних і ортопедичних хворих.	40	10	-	6	-	24
Усього годин	90	16	-	16	-	58

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Введення в травматологію та ортопедію. Загальні питання та історія травматології і ортопедії. Класифікація переломів.	2
2.	Методи обстеження і лікування травматологічних хворих. Анатомія та фізіологія опорно-рухової системи.	2
3.	Невідкладні стани, види шоку, травматичний шок, політравма. Опіки та обмороження, діагностика та принципи лікування.	2
4.	Запальні, пухлинні та пухлиноподібні захворювання системи опори та руху у дітей та дорослих (клініка, діагностика та лікування);	2
5.	Дегенеративно-дистрофічні захворювання суглобів.	2
6.	Види остеосинтезу в травматології та ортопедії.	2
7.	Реабілітація травматологічних і ортопедичних хворих.	2
8.	Ампутація кінцівки. Протезування та ортезування в травматології та ортопедії.	2
	Разом	16

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вступ у «травматологію та ортопедію». Методи обстеження ортопедо-травматологічних хворих.	2
2.	Опрацювання особливостей реабілітації пацієнтів з протезами верхніх та нижніх кінцівок. Практичне опрацювання методів лікувальної іммобілізації при пошкодженнях верхніх та нижніх кінцівок.	2
3.	Засвоєння навичок надання необхідної допомоги при травматичному шоку, відкритих та закритих пошкодженнях опорно-рухового апарату, пошкодженнях ЦНС і периферійних нервів, кровоносних судин.	2
4.	Зупинка кровотечі при травмі магістральних судин	2
5.	Десмургія, методи та правила накладання пов'язок.	2
6.	Відпрацювання особливостей догляду за ортопедо-травматологічними хворими на основі принципів лікувально-охоронного режиму і дотримування правил медичної деонтології.	2
7.	Фізіологічні та вікові особливості опорно-рухової системи у дітей та літніх людей.	2
8.	Підсумкове заняття з травматології та ортопедії	2
	Разом	16

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Види ускладнень при внутрішньо- та навколо суглобових переломах кісток кінцівок, контрактури суглобів, способи їх лікування. Конспекти самопідготовки.	10
2.	Деформації стоп: плоска стопа, вальгусне відхилення першого пальця стопи, молоточко- та молотоподібна деформація пальців стоп. Класифікація, клініка, діагностика, лікування. Конспекти самопідготовки.	6
3.	Вялі та спастичні паралічі: дитячий спастичний параліч. Етіологія, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, лікування, реабілітація. Конспекти самопідготовки.	6
4.	Навколосуглобові захворювання м'яких тканин опорно-рухового апарату. Класифікація, клініка, діагностика, лікування, реабілітація. Конспекти самопідготовки.	6
5.	Вроджені деформації та аномалії розвитку кисті. Класифікація, діагностика, лікування, реабілітація. Конспекти самопідготовки.	8
6.	Пухлини органів руху та опори. Етіологія, класифікація, принципи діагностики та лікування, реабілітація. Конспекти самопідготовки.	6
7.	Остеохондропатії (хвороба Лег-Кальве-Пертеса; Осгуд-Шлятера; Келер I, II; Кінбека та ін.). Остеопенія та остеопороз. Класифікація. Діагностика, лікування, реабілітація. Конспекти самопідготовки.	8
8.	Дегенеративно-дистрофічні ураження суглобів, діагностика, лікування реабілітація. Конспекти самопідготовки.	8
	Разом	58

8. Індивідуальні завдання – немає

9. Методи навчання

Словесні (лекції, пояснення, інструктаж), наочні (ілюстрації, демонстрація, спостереження).

10. Методи контролю

Усне опитування, виконання завдань практичних занять, тестові контрольні та самостійні роботи.

11. Розподіл балів, які отримують студенти
Схема оцінювання змістовного модуля

Види роботи	Успішність	Бали
Усне опитування (середня оцінка)	3,0-3,9	15-18
	4,0-4,5	19-22
	4,7-5,0	23-25
Оформлення практичних занять (кількість)	4	15
	6	20
	8	25
Оформлення самостійних робіт (кількість)	4 оформлені	15
	4 захищені	17
	6 оформлених	19
	6 захищених	21
	8 оформлених	25
Підсумкове тестування (кількість правильних відповідей)	22-28	16-18
	29-34	19-21
	35-40	22-25
Сума балів та оцінка за модуль	"3"	61-74
	"4"	75-89
	"5"	90-100

Максимальна кількість балів за модуль – 100 балів (100%).

Мінімальна кількість балів, за якою модуль вважають зданим – 61 бал (61%).

Система оцінювання за підсумками модуля

Поточне оцінювання та самостійна робота	Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовний модуль	30-50	61-100
31-50		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
68-74	D	задовільно
61-67	E	
35-60	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Табличний фонд.
2. Прилади для виконання фізіологічних досліджень.

13. Рекомендована література

Основна:

1. Травматологія і ортопедія (посібник для практичних занять) / під ред. професора О. А. Бур'янова. Київ: "Книга плюс", 2006. – 135 с.
2. Травматологія та ортопедія: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / за ред.: Голки Г.Г., Бур'янова О.А., Климовицького В.Г. – Вінниця: Нова Книга, 2014. – 416 с.: іл.
3. Упровадження медичних стандартів в травматології та ортопедії на етапі первинної медичної допомоги / С.М. Павленко, О.В. Пелипенко, Ю. М. Півень // Сімейна медицина. - 2012. - № 4. - С. 148-149.
4. Яременко Д.А. Приобретенные деформации стопы (диагностика и лечение) / Д.А. Яременко, Н.А. Корж – Харьков, 2014. –136 с.
5. Відновлювальне лікування хворих з диспластичною та дегенеративно-дистрофічною патологією кульшових суглобів / Під. ред. К.Д. Бабова, Н.Г. Николаєвої, І.В. Рой, В.І. Маколінця. – К.: «КІМ», 2012. – 68 с.
6. Герцен Г. І Травматологія літнього віку. Кн. 2. Металоостеосинтез при переломах довгих кісток у людей літнього і старечого віку / Г.І. Герцен, М.П. Остапчук, Р.М. Остапчук. - 3-є, допов. і перероб. - К. : Асканія, 2014 - .118 с.
7. Герцен Г. І. Травматологія літнього віку. Кн. 3. Травма хребта у людей літнього і старечого віку / Г.І. Герцен, С.В. Дибкалюк, М.П. Остапчук. - К. : [б. в.], 2006 - 240 с.
8. [Корольков О. І.](#) Дослідження напружено-деформованого стану моделі стопи в разі плоско-вальгусної деформації (повідомлення 1) / О. І. Корольков, П. М. Рахман, М. Ю. Карпінський, І. В. Шишка, О. В. Ярьсько // [Ортопедия, травматология и протезирование](#). – 2017. – № 4. – С. 80–84.
9. Порівняльна характеристика напружено-деформованого стану моделі стопи до та після корекції плоско-вальгусної деформації з використанням різних методик лікування / О. І. Корольков, П. М. Рахман, М. Ю. Карпінський, О. В. Ярьсько // [Літопис травматології та ортопедії](#). – 2018. – № 1/2. – С. 241.
10. Дослідження напружено-деформованого стану елементів кульшового суглоба у випадках асептичного некрозу головки стегнової кістки в дітей (повідомлення друге) О. І. Корольков , Є. С. Кацалап , М. Ю. Карпінський, О. В. Ярьсько // [Ортопедия, травматология и протезирование](#). – 2018. – № 4. – С. 102-106.
11. [Хмизов С. О.](#) Застосування стрижневих апаратів при політравмі у дітей / С. О. Хмизов, С. Д. Шевченко, О. І. Корольков // [Травма](#). - 2005. - 6, № 2. - С. 212-216
12. [Спузяк М. І.](#) Клініко-радіологічні дані про дисплазію кульшових суглобів у дітей / М. І. Спузяк, О. П. Шар

13. [Корольков О. І.](#) Патологія кульшових суглобів у дітей: погляд на проблему з позицій концепції захворювань суглобів, зумовлених спадковою схильністю / О. І. Корольков, С. Д. Шевченко // [Укр. ревматол. журн.](#) - 2009. - № 2. - С. 52-55; мазанова, Н. С. Лисенко, О. І. Корольков // [Укр. радіол. журн.](#) - 2009. - 17, № 1. - С. 90-96.
14. [Корольков О. І.](#) Алгоритмована система діагностики та лікування при уродженому вивиху і підвивиху стегна у дітей / О. І. Корольков // [Ортопедия, травматология и протезирование.](#) - 2009. - № 4. - С. 28-34.
15. [Корольков О. І.](#) Помилки під час ультразвукового дослідження кульшових суглобів у дітей молодшої вікової групи / О. І. Корольков, С. Д. Шевченко, Т. В. Спіліотіна, Т. А. Єрмак // [Ортопедия, травматология и протезирование.](#) - 2010. - № 2. - С. 23-27.
16. [Шевченко О. Г.](#) Стан і структура інвалідності внаслідок патології хребта серед дитячого населення / О. Г. Шевченко, І. В. Голубєва, О. І. Корольков // [Ортопедия, травматология и протезирование.](#) - 2014. - № 3. - С. 75-80.
17. [Громов А. Б.](#) Роль та значення деформацій великого вертлюга стегнової кістки для функції кульшового суглоба: створення робочої класифікації / А. Б. Громов, О. І. Корольков // [Ортопедия, травматология и протезирование.](#) - 2015. - № 1. - С. 72-78.
18. [Громов А. Б.](#) Динаміка біомеханічних та електроміографічних даних у випадках деформацій великого вертлюга стегнової кістки / А. Б. Громов, О. І. Корольков, О. Д. Карпінська, Н. П. Ісаєва // [Травма.](#) - 2015. - 16, № 4. - С. 51-59.
19. [Громов А. Б.](#) Хірургічна корекція форми та положення великого вертлюга стегнової кістки у дітей з патологією кульшового суглоба / А. Б. Громов, О. І. Корольков // [Ортопедия, травматология и протезирование.](#) - 2015. - № 2. - С. 5-12.
20. [Лисенко Н. С.](#) Порівняльна характеристика рентгенологічних даних при вродженому вивиху стегна у дітей у до- та післярепозиційному періодах / Н. С. Лисенко, О. П. Шармазанова, О. І. Корольков, О. В. Оніщенко // [Укр. радіол. журн.](#) - 2014. - 22, № 1. - С. 11-17.
21. [Корольков О.](#) Результати застосування методу безперервного пасивного руху в процесі фізичної реабілітації хворих з патологією колінного суглоба / О. Корольков, П. Болховітін, А. Королькова, Наср Аль Калі // [Слобожан. наук.-спорт. вісн.](#) - 2017. - № 4. - С. 68-72.
22. [Корольков О. І.](#) Дослідження напружено-деформованого стану моделі стопи в разі плоско-вальгусної деформації (повідомл. 1) / О. І. Корольков, П. М. Рахман, М. Ю. Карпінський, І. В. Шишка, О. В. Ярьсько // [Ортопедия, травматология и протезирование.](#) - 2017. - № 4. - С. 80-84.
23. [Корольков О. І.](#) Характеристика напружено-деформованого стану моделі стопи до та після лікування плоско-вальгусної деформації з використанням імплантатів для піднадп'яtkового артроерезу (повідомлення друге) / О. І. Корольков, П. М. Рахман, М. Ю. Карпінський, І. В. Шишка, О. В. Ярьсько // [Ортопедия, травматология и протезирование.](#) - 2018. - № 1. - С. 65-71.

24. [Корольков О. І.](#) Напружено-деформований стан моделі плоско-вальгусної деформації стопи за умов використання імплантатів для піднадп'яtkового артроризи / О. І. Корольков, П. Х. Рахман, М. Ю. Карпінський, І. В. Шишка, О. В. Яресько // [Ортопедия, травматология, протезирование](#). - 2018. - № 3. - С. 74-79.
25. [Корольков О. І.](#) Напружено-деформований стан кульшового суглоба в дітей з асептичним некрозом головки стегнової кістки (повідомл. перше) / О. І. Корольков, Є. С. Кацалап, М. Ю. Карпінський, О. В. Яресько // [Ортопедия, травматология, протезирование](#). - 2018. - № 3. - С. 85-92.
26. [Корольков О. І.](#) Дослідження напружено-деформованого стану елементів кульшового суглоба у випадках асептичного некрозу головки стегнової кістки в дітей (повідомл. друге) / О. І. Корольков, Є. С. Кацалап, М. Ю. Карпінський, О. В. Яресько // [Ортопедия, травматология, протезирование](#). - 2018. - № 4. - С. 102-106

Допоміжна:

1. Довідник для аспірантів, клінічних ординаторів та молодих фахівців інституту травматології та ортопедії АМН України: довідкове видання / під заг. ред. Гайко Г.В. - К. : Інтерлінк, 2005. - 87 с.
2. Вовканич А.С. Вступ у фізичну реабілітацію / А.С. Вовканич. – Львів : Укр. технології, 2008. - 200 с.
3. Вовканич А. С. Правила надання першої медичної допомоги : лекція / Вовканич А. С. – Львів, 2017. – 14 с.
4. Климовицький, В. Г. Лікарські маніпуляції в практиці ургентної травматології: учб.- практич. посіб. / В.Г. Климовицький, В.М. Пастернак ; Центр метод. каб. з вищ. мед. освіти МОЗ України. - Донецьк : [б. в.], 2002. - 495 с. : іл.
5. Климовицький, В. Г. Тести та ситуаційні завдання з травматології та ортопедії: навч. посіб. / В.Г. Климовицький, В.М. Пастернак, О.В. Кравченко.
6. Корж Н. А., Радченко В. А. и др. Справочник ортопеда. Киев, из. Здоровье Украины, 2015 – 432 с.
7. Корж Н. А., Радченко В. А. и др. Справочник травматолога. Киев, из. Здоровье Украины, 2009 – 504 с.
8. Курс лекцій по ортопедии и травматологии / под ред. В.Ф. Прозоровского. - Харьков, 2014. - 464 с.
9. Коритко З. Граничні фізичні навантаження: механізми корекції / Коритко З. // Психофізіологічні та вісцеральні функції в нормі і патології : тези доп. VII Міжнар. наук. конф. – К., 2014. – С. 78.
10. Крук Б. Р. Обстеження осіб з політравмою : лекція / Крук Б. Р. – Львів, 2019. – 16 с.
11. Крук Б. Р. Організація надання медичної допомоги особам з політравмою та захворюваннями ОРА : лекція / Крук Б. Р. – Львів, 2019. – 11 с.
12. Лябах А.П. Клінічна діагностика деформацій стопи. Київ. ЗАТ «Атлант ЮЕмСі» 2003. – 110 с.
13. Мазепа М. Тестування функцій кисті у хворих на системну склеродермію / Марія Мазепа, Оксана Тиравська, Орест Малков // Спортивна наука України. - 2018. - № 2(84). - С. 29-35.

14. Медико-біологічні основи фізичної терапії, ерготерапії ("Нормальна анатомія" та "Нормальна фізіологія") : навч. посіб. / Мирослава Гриньків, Тетяна Куцериб, Станіслав Крась, Софія Маєвська, Федір Музика. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 146 с.
15. Музика Ф. В. Анатомія людини : навч. посіб. / Музика Ф. В., Гриньків М. Я., Куцериб Т. М. - Львів : ЛДУФК, 2014. - 360 с.
16. Музика Ф. Рухова активність осіб похилого віку України та Польщі / Федір Музика, Назарій Куриш // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Євгена Приступи. – Львів, 2013. – Вип. 17, т. 4. – С. 105 – 110.
17. Мухін В. М. Фізична реабілітація в травматології : монографія / В. М. Мухін. – Львів : ЛДУФК, 2015. – 428 с.
18. Мухін В. М. Фізична реабілітація пр. пошкодженнях опорно-рухового апарату : монографія / В. М. Мухін. – Львів : ЛДУФК, 2016. – 398 с.
19. Мухін В. М. Фізична реабілітація : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту] / В. М. Мухін. – 3-тє вид., допов. – Київ : Олімп. література, 2009. – 488 с.
20. Мухін В. М. Фізична реабілітація : навч. посіб. / В. М. Мухін. – 2-ге вид., доп. – Київ : Олімп. література, 2005. – 470 с.
21. Мурза В. П. Фізична реабілітація в хірургії : навч. посіб. / В. П. Мурза, В. М. Мухін. – К. : Науковий світ, 2008. – 246 с.
22. Невідкладна допомога при травмах : навч. посіб. для лікарів-інтернів хірург. профілю / за заг. ред. В.О. Бобоші, В.Г. Климовицького, Г.В. Лобанова. - Донецьк : Заславський О.Ю., 2012. - 287 с.
23. Ортопедія і травматологія в тестових питаннях та ситуаційних задачах : навч. посіб. / М.Л. Анкін, В.Й. Шуба, А.В. Білоноженко, О.А. Радомський, В.О. Левченко. - К. : Медінформ, 2010. - 239 с. : іл.
24. Ортопедія і травматологія: підручник для лікарів-інтернів і лікарів-слухачів закладів післядипломної освіти / за ред. М.І. Хвисяка; МОЗ України; ХМАПО. - Харків : Оберіг, 2013. - 656 с. - (Медицина ХХІ століття).
25. Поворознюк В.В. Захворювання кістково-м'язової системи в людей різного віку (вибрані лекції, огляди, статті): У 4 т. – Київ. 2015., - 360 с.
26. Руденко Р. Є. Динаміка показників систем організму під впливом засобів фізичної реабілітації спортсменів після травм, захворювань спинного мозку та наслідків поліомієліту / Р. Є. Руденко, А. В. Магльований // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. – Київ, 2018. – Вип. 8 (102). – С. 64-67.
27. Теорія і практика медичної реабілітації / О.М. Хвисяк (та ін.). Харків : Майдан, 2012. – 520 с.
28. Тиравська О. Реабілітаційне обстеження осіб після хірургічного лікування кил міжхребцевих дисків поперекового відділу хребта / Оксана Тиравська // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2009. - Вип. 13, т. 3. - С. 171 - 175.

29. Тиравська О. Програма фізичної реабілітації осіб, оперованих із приводу кил міжхребцевих дисків поперекового відділу хребта / Оксана Тиравська, Ростислав Данилков // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Євгена Приступи. – Львів, 2011. - Вип. 15, т. 3. - С. 293 - 299.

30. Тиравська О. Клінічні прояви кил міжхребцевих дисків поперекового відділу хребта в залежності від локалізації / Оксана Тиравська // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2008. - Вип. 12, т. 3. - С. 222 - 225.

31. Тиравська О. І. Курс лекцій з навчальної дисципліни "Фізична реабілітація при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату" / Тиравська О. І. – Львів, 2017. – 44 с.

32. Фізична реабілітація : анот. бібліогр. покажч. / Ірина Свістельник. – Київ : Кондор, 2012. – 1162 с.

33. Частота травми голови та обличчя залежно від виду спорту, механізм та профілактика / Є. Н. Приступа [та ін.] // Клінічна хірургія. – 2017. – № 10 (906). – С. 70–73.

34. Charpen M.W. - Operative orthopaedics. Volume I. - Philadelphia, 1993.- 274 с.

35. Clinical Orthopaedic Diagnosis. Third Edition. Sureshwar Pandey, Anil Kumar Pandey Издательство JayPee Brothers, 2009 год Paper Back – 754 с. ISBN: 8184484186

36. Essential Orthopaedics, 4th edition. J. Maheshwari. Издательство JayPee Brothers, 2012 год, - 388 с, ISBN: 8184655428.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Електронний каталог ЛДУФК імені Івана Боберського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://3w.ldufk.edu.ua/>
2. Електронний репозитарій ЛДУФК імені Івана Боберського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/>

14. Залікові вимоги

1. Основні завдання курсу "Травматологія та ортопедія", зв'язок з іншими дисциплінами.
2. Загальні питання травматології та ортопедії. Класифікація переломів.
3. Анатомо-фізіологічні та вікові особливості системи руху та опори.
4. Основні методи клінічної оцінки стану опорно-рухової системи.
5. Основні інструментальні методи діагностики стану опорно-рухової системи (рентгенографія, УЗД, комп'ютерна томографія, ЯМРТ тощо).
6. Методи визначення функціонального стану м'язів верхніх та нижніх кінцівок.
7. Оціночні шкали стосовно рухової та функціональної активності пацієнтів.
8. Шкала ВАШ як універсальний метод визначення больового синдрому у випадку патології опорно-рухової системи.
9. Вроджена патологія опорно-рухової системи: особливості діагностики, лікування та реабілітації.

10. Види остеосинтезу, післяопераційна реабілітація пацієнтів.
11. Володіння навичками надання необхідної допомоги при травматичному шоку, відкритих та закритих пошкодженнях опорно-рухового апарату, пошкодженнях ЦНС і периферійних нервів, кровоносних судин.
12. Володіння особливостями реабілітації пацієнтів з протезами верхніх та нижніх кінцівок.
13. Практичне володіння методами лікувальної іммобілізації при пошкодженнях верхніх та нижніх кінцівок.
14. Засвоєння навичок надання необхідної допомоги при травматичному шоку, відкритих та закритих пошкодженнях опорно-рухового апарату, пошкодженнях ЦНС і периферійних нервів, кровоносних судин.
15. Фізіологічні та вікові особливості опорно-рухової системи у дітей та літніх людей.
16. Практичне володіння методами зупинки кровотечі при пошкодженнях магістральних судин.
17. Знання правил десмургії та методами накладання повязок.
18. Володіння особливостями догляду за ортопедо-травматологічними хворими на основі принципів лікувально-охоронного режиму і дотримування правил медичної деонтології.
19. Особливості реабілітації пацієнтів з ускладненнями при внутрішньо- та навколо суглобових переломах кісток кінцівок, контрактурах суглобів.
20. Діагностика, лікування та реабілітація у випадках деформації стоп: плоска стопа, вальгусне відхилення першого пальця стопи, молоточко- та молотоподібна деформація пальців стоп.
21. Діагностика, лікування, реабілітація у випадках вялих і спастичних паралічів: дитячий спастичний параліч, поліомієлітоподібні захворювання, спинно-мозкові дизрафії.
22. Вроджені деформації та аномалії розвитку кисті: класифікація, діагностика, лікування, реабілітація.
23. Пухлини органів руху та опори. Етіологія, класифікація, принципи діагностики та лікування, реабілітація.
24. Навколосуглобові захворювання м'яких тканин опорно-рухового апарату. Класифікація, клініка, діагностика, лікування, реабілітація.
25. Дегенеративно-дистрофічні ураження суглобів, діагностика, лікування реабілітація.
26. Остеохондропатії (хвороба Лег-Кальве-Пертеса; Осгуд-Шлятера; Келер I, II; Кінбека та ін.). Остеопенія та остеопороз. Класифікація. Діагностика, лікування, реабілітація.